

Λαβανδίν – το φλογερό φυτό της Μεσογείου

Автор(и): Растителна защита
Дата: 16.09.2015 Брой: 9/2015

Η λιβαδόροδα είναι το φυτό με το υψηλότερο περιεχόμενο πολυφαινολών στην Ευρώπη.

Η λιβαδόροδα (*Cistus incanus*), γνωστή και ως γκριζότριχη λιβαδόροδα ή βραχότριαντο, είναι ένα γένος χαμηλών πολυετών θάμνων, γνωστών κυρίως για το δυνατό, διακριτικό άρωμά τους που θυμίζει κεχριμπάρι, το οποίο οφείλεται στο υψηλό περιεχόμενο αιθέριων ελαίων στα φύλλα τους. Το φυτό είναι διαδεδομένο στη Μεσόγειο περιοχή. Ευδοκιμεί σε εξαιρετικά άγονα εδάφη – ξηρά, αμμώδη και πετρώδη, κυρίως σε ηλιόλουστες λοφώδεις και ορεινές περιοχές με άφθονο ηλιακό φως. Στη Βουλγαρία, η λιβαδόροδα απαντάται κυρίως στην περιοχή του όρους Στράντζα. Το φυτό είναι πολυετής αειθαλής, ημιαειθαλής θάμνος ή υποθάμνος, που συνήθως αναπτύσσεται σε ομάδες. Είναι γνωστά είκοσι είδη, καθένα με τα δικά του συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Οι θάμνοι είναι σχετικά χαμηλοί – σε ορισμένα είδη φτάνουν έως και 1,5 μ., ενώ άλλα δεν ξεπερνούν τα 0,5 μ. Το πλάτος τους είναι περίπου 0,7–0,8 μ. Τα φύλλα είναι επιμήκη, διατεταγμένα το ένα απέναντι

από το άλλο, μήκους 5 έως 7,5 εκ. και πλάτους περίπου 2–2,5 εκ. Το φυτό είναι άφθονα καλυμμένο με άνθη και τα άνθη έχουν πέντε πέταλα σε λευκό, ροζ, σκούρο ροζ ή άλικο χρώμα, με τις άκρες προς τους στήμονες να έχουν μερικές φορές μια πιο σκούρα απόχρωση. Λόγω της ισχυρής ομοιότητάς του με το άνθος του αγριοτριαντάφυλλου, από την οικογένεια των Ροδοειδών, η λιβαδόροδα ονομάζεται επίσης μερικές φορές «βραχότριαντο». Ένα μεμονωμένο άνθος διαρκεί έως και 8 ώρες – ανοίγει νωρίς το πρωί και μαραίνεται πριν από το ηλιοβασίλεμα, αλλά νέα ανοίγουν συνεχώς. Ανθίζει κυρίως τον Μάιο και τον Ιούνιο, και οι σπόροι ωριμάζουν στα τέλη Ιουλίου. Ο καρπός είναι μια πολυσπορική κάψα μήκους περίπου 1 εκ. Οι ίδιοι οι σπόροι είναι γωνιώδεις, τραχείς και κοκκινωπού-καφέ χρώματος. Τα διαφορετικά είδη λιβαδόροδας έχουν διαφορετικά ποσοστά αρωματικών ουσιών – σε ορισμένα είναι 2–5%, σε άλλα φτάνουν έως και 16%, αλλά χαμηλότερης ποιότητας.

Πλούσια πηγή πολυφαινολών

Το πιο ωφέλιμο συστατικό στη λιβαδόροδα είναι η μεγάλη ποσότητα πολυφαινολών – αιθέριων ελαίων και ρητινών. Αυτό την καθιστά πολύτιμη πρώτη ύλη για τις βιομηχανίες καλλυντικών και αρωμάτων. Τα αρώματά της χρησιμοποιούνται επίσης στη βιομηχανία τροφίμων – για αρωματισμό ποτών, τσιγάρων και ζαχαροπλαστικών προϊόντων. Πρόσφατα, χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο ως συμπλήρωμα διατροφής, λόγω των αποδεδειγμένων ισχυρών αντιοξειδωτικών και αντιφλεγμονωδών επιδράσεών της. Οι φυτείες λιβαδόροδας μπορούν να εκμεταλλευτούν για τουλάχιστον 25 χρόνια. Για εμπορικούς σκοπούς, χρησιμοποιούνται μονοετείς βλαστοί, οι οποίοι συγκομίζονται στα τέλη Μαΐου και τις αρχές Ιουνίου. Έχει διαπιστωθεί ότι τα φύλλα περιέχουν τη μεγαλύτερη συγκέντρωση του αρωματικού συστατικού – περίπου 20%, στο άνω μέρος των νέων κλαδιών – περίπου 9–10%, και στον κορμό – πολύ λίγο. Ο θάμνος εκτιμάται επίσης ως μελιφόρο φυτό, που προσελκύει τις μέλισσες και προσδίδει ένα συγκεκριμένο άρωμα στο μέλι.

Το φυτό που αυτοπυρπολείται

Η παρουσία μεγάλης ποσότητας αρωματικών ελαίων έχει προστατευτική λειτουργία για το φυτό. Αναπτύσσεται σε εδάφη χαμηλής γονιμότητας και σχεδόν αδασώδη. Για να προστατευτεί από τα ζώα που βόσκουν, το φυτό παράγει ισχυρά αρώματα που ερεθίζουν τις μύτες τους και τα απομακρύνουν από τα διαφορετικά πολύχυμα φύλλα του.

Ορισμένα είδη λιβαδόροδας πηγαίνουν ακόμη παραπέρα. Επιδεικνύουν μάλλον περίεργη και δραματική συμπεριφορά, που εκφράζεται στην αυτοπυρπόληση.

Όταν το φυτό γίνεται πολύ παλιό ή όταν ο ανταγωνισμός για μια περιοχή αυξάνεται πολύ, δεν «περιμένει» να στεγνώσει και να αποσυντεθεί εντελώς ο βλαστός του. Στα τέλη του καλοκαιριού, όταν οι σπόροι έχουν ήδη διασκορπιστεί και ο ήλιος είναι στην πιο καυτή του φάση, το φυτό αρχίζει να παράγει μεγαλύτερη ποσότητα πολυφαινολών. Αυτές εξαπλώνονται σαν αόρατη ομίχλη όχι μόνο γύρω από το φυτό που τις εκπέμπει, αλλά και στην περιβάλλουσα περιοχή. Οι πολυφαινόλες περιέχουν εύφλεκτα συστατικά. Όταν η θερμοκρασία ανεβαίνει πάνω από 30°C και

η συγκέντρωσή τους αυξάνεται, σύντομα αναφλέγονται, κατακαίοντας τον ήδη γερασμένο και ημιστερεμένο θάμνο, βάζοντάς τον φωτιά, αλλά μαζί του αναφλέγουν και ολόκληρο το συστάδα φυτών που έχει σχηματιστεί σε εκείνο το σημείο. Τα φυτά σύντομα καίγονται, αλλά οι σπόροι επιβιώνουν. Πάνω απ' όλα, παραμένουν οι σπόροι της λιβαδόροδας, καθώς είναι καλύτερα προστατευμένοι από την υψηλή θερμοκρασία και την άμεση φλόγα. Επιπλέον, η υψηλή θερμοκρασία δρα ως ερεθιστικό, ως διεγερτικό που ραγίζει το προστατευτικό περίβλημα του σπόρου και του επιτρέπει να βλαστήσει πολύ σύντομα μετά τη βραχυπρόθεσμη πυρκαγιά. Τα νέα νεαρά φυτά αναπτύσσονται σε εντελώς γυμνό έδαφος, με ελάχιστο ανταγωνισμό και σε χώμα καλά λιπασμένο με τέφρα ξύλου.